

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2023. gada 12. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Valsts atbalsts – LESD 107. panta 1. punkts – Valsts tiesiskais regulējums, kurā publiskajam tirgotājam ir paredzēts pienākums iepirkt no ražotājiem tādu enerģiju, kas gūta no atjaunojamajiem energoresursiem, par augstāku cenu nekā tirgus cena – Attiecīgā atbalsta daļas neizmaksāšana – Kompensācijas pieteikums, ko šie ražotāji iesnieguši valsts iestādei, kas nav tā, kurai saskaņā ar šo valsts tiesisko regulējumu principā ir pienākums izmaksāt šo atbalstu un kuras budžeta mērķis ir vienīgi nodrošināt atbilstošu tās darbību – Jauns atbalsts – Paziņošanas pienākums – *De minimis* atbalsts – Regula (ES) Nr. 1407/2013 – 5. panta 2. punkts – Kumulācija – Atsauces periodā jau saņemto atbalsta summu ņemšana vērā, pamatojoties uz minēto valsts tiesisko regulējumu

Apvienotajās lietās C-702/20 un C-17/21

par diviem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko Augstākā tiesa (Senāts) (Latvija) iesniegusi ar 2020. gada 18. decembra un 2021. gada 7. janvāra lēmumiem un kas Tiesā reģistrēti attiecīgi 2020. gada 22. decembrī un 2021. gada 11. janvārī, tiesvedībā

SIA “DOBELES HES” (C-702/20),

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (C-17/21),

piedaloties

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai,

Ekonomikas ministrijai,

Finanšu ministrijai,

SIA “GM”,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], palātu priekšsēdētājas A. Prehala [*A. Prechal*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*], M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*], tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešić*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] (referents), N. Pisarra [*N. Piçarra*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], A. Kumins [*A. Kumin*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*], N. Vāls [*N. Wahl*], M. Gavalecs [*M. Gavalec*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

* Tiesvedības valoda – latviešu.

ģenerālvokāts: A. Rants [*A. Rantos*],

sekretārs: C. Di Bella [*C. Di Bella*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2022. gada 29. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- SIA “DOBELES HES” un SIA “GM” vārdā – J. Vaitis,
- Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas vārdā – E. Bergmane, I. Birziņš, J. Miķelsons un A. Ozola,
- Latvijas valdības vārdā – E. Bārdiņš, J. Davidoviča, I. Hūna un K. Pommere, pārstāvji,
- Vācijas valdības vārdā – J. Möller, A. Hoesch un R. Kanitz, pārstāvji,
- Spānijas valdības vārdā – M. J. Ruiz Sánchez, pārstāve,
- Nīderlandes valdības vārdā – M. K. Bulterman un M. A. M. de Ree, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – A. Bouchagiar, G. Braga da Cruz, I. Naglis un I. Rubene, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2022. gada 14. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 107. panta 1. punktu, LESD 108. panta 3. punktu, Komisijas Regulu (ES) Nr. 1407/2013 (2013. gada 18. decembris) par [LESD] 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV 2013, L 352, 1. lpp.) un Padomes Regulu (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD] 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).
- 2 Šie lūgumi ir iesniegti saistībā ar divām tiesvedībām starp attiecīgi SIA “DOBELES HES” un SIA “GM” (turpmāk tekstā kopā – “pieteicējas pamatlietā”) un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju (Latvija) (turpmāk tekstā – “regulatīvā iestāde”) par to, kā licencēts elektroenerģijas sadales uzņēmums ir noteicis pārāk zemu iepērkamās elektroenerģijas tarifu laikposmam no 2006. gada 1. marta līdz 2007. gada 30. novembrim attiecībā uz DOBELES HES un par laikposmu no 2006. gada 1. marta līdz 2008. gada 30. septembrim attiecībā uz GM.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Pievienšanās līgums un Pievienšanās akts

- 3 Līgumu starp Beļģijas Karalisti, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Īriju, Itālijas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Portugāles Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (Eiropas Savienības dalībvalstīm) un Čehijas Republiku, Igaunijas Republiku, Kipras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Polijas Republiku, Slovēnijas Republiku, Slovākijas Republiku par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai (OV 2003, L 236, 17. lpp.; turpmāk tekstā – “Pievienšanās līgums”) Latvijas Republika parakstīja 2003. gada 16. aprīlī, un tas stājās spēkā 2004. gada 1. maijā.
- 4 Atbilstoši Pievienšanās līguma 1. panta 2. punktam pievienšanās nosacījumi un ar šo pievienošanās saistītie pielāgojumi Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, ir izklāstīti Aktā par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem [L]īgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 2003, L 236, 33. lpp.; turpmāk tekstā – “Pievienšanās akts”).
- 5 Pievienšanās akta 22. pantā, kurš tāpat kā pārējie tā noteikumi ir Pievienšanās līguma neatņemama sastāvdaļa, ir noteikts, ka pasākumus, kas uzskaitīti IV pielikumā ietvertajā sarakstā, piemēro atbilstīgi minētajā pielikumā paredzētajiem nosacījumiem.
- 6 Pievienšanās akta IV pielikuma 3. punkta 1. apakšpunktā ir noteikts:

“Turpmāk norādītās atbalsta programmas un individuālo atbalstu, ko jaunajās dalībvalstīs ir sāks īstenot pirms pievienošanās dienas un ko joprojām īsteno pēc minētās dienas, pēc pievienošanās uzskata par esošo atbalstu, kā tas definēts [LESD 108. panta 1. punktā]:

 - a) atbalsta pasākumi, kuru īstenošana sāka pirms 1994. gada 10. decembra;
 - b) atbalsta pasākumi, kas uzskaitīti pielikuma papildinājumā;
 - c) atbalsta pasākumi, kurus attiecīgās jaunās dalībvalsts Valsts atbalsta uzraudzības iestāde līdz pievienošanās dienai ir izvērtējusi un atzinusi par saderīgu ar *acquis* un pret kuriem Komisija – atbilstīgi 2. punktā izklāstītajai procedūrai – nav iebildusi, pamatojoties uz nopietnām šaubām par šo pasākumu saderību ar kopējo tirgu.

Piemērojot [LESD 108. panta 3. punktu], pēc pievienošanās par jaunu atbalstu uzskata visus pasākumus, ko turpina īstenot pēc pievienošanās dienas un kas ir valsts atbalsts, un neatbilst iepriekš izklāstītajiem nosacījumiem.”

- 7 Pievienošanās akta IV pielikuma 3. punkta 2. apakšpunktā ir noteikta procedūra, kas jāievēro, ja jaunā dalībvalsts vēlas, lai Komisija pārbauda atbalstu saskaņā ar minētā punkta 1. apakšpunkta c) punktā minēto procedūru, paredzot, ka šādos gadījumos tai regulāri jāsazinās ar minēto iestādi. Saskaņā ar minētā punkta 3. apakšpunktu jebkurš Komisijas lēmums celt iebildumus pret pasākumu minētā punkta 1. apakšpunkta c) punkta izpratnē ir uzskatāms par līdzvērtīgu lēmumam uzsākt formālu izmeklēšanas procedūru Padomes Regulas (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108.] panta piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.), izpratnē.

Regula Nr. 1407/2013

- 8 Regulas Nr. 1407/2013 3. pantā “*De minimis* atbalsts” ir noteikts:

“1. Atbalsta pasākumus, kas atbilst šajā regulā paredzētajiem nosacījumiem, uzskata par tādiem, kuri neatbilst visiem [LESD] 107. panta 1. punkta kritērijiem un tādējādi ir atbrīvoti no [LESD] 108. panta 3. punktā noteiktās paziņošanas prasības.

2. Kopējais *de minimis* atbalsts, ko viena dalībvalsts piešķirusi vienam vienotam uzņēmumam, jebkurā triju fiskālo gadu periodā nepārsniedz EUR 200 000.

[..]”

- 9 Šīs regulas 5. panta 2. punkts ir formulēts šādi:

“*De minimis* atbalstu nedrīkst kumulēt ar valsts atbalstu attiecībā uz vienām un tām pašām attiecināmajām izmaksām vai valsts atbalstu tam pašam riska finansējuma pasākumam, ja šīs kumulācijas rezultātā tiktu pārsniegta attiecīgā maksimālā atbalsta intensitāte vai atbalsta summa, kāda konkrētā gadījuma īpašajiem apstākļiem noteikta Komisijas grupu atbrīvojuma regulā vai lēmumā. *De minimis* atbalstu, kas nav piešķirts konkrētu attiecināmo izmaksu segšanai vai kas nav attiecināms uz konkrētām attiecināmajām izmaksām, drīkst kumulēt ar citu valsts atbalstu, kurš piešķirts saskaņā ar Komisijas grupu atbrīvojuma regulu vai lēmumu.”

- 10 Minētās regulas 7. panta “Pārejas noteikumi” 1. punktā ir paredzēts:

“Šo regulu piemēro atbalstam, kas piešķirts pirms tās stāšanās spēkā, ja tas atbilst šajā regulā paredzētajiem nosacījumiem. Jebkuru atbalstu, kas neatbilst minētajiem nosacījumiem, Komisija novērtēs atbilstoši attiecīgajām nostādnēm, pamatnostādnēm un paziņojumiem.”

Regula 2015/1589

- 11 Regulas 2015/1589 1. pantā ir noteikts:

“Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

- a) “atbalsts” ir jebkurš pasākums, kas atbilst kritērijiem, kuri noteikti [LESD] 107. panta 1. punktā;
- b) “pastāvošais atbalsts” ir:

- i) neskarot [Akta par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 1994, C 241, 21. lpp., un OV 1995, L 1, 1. lpp.)], 144. un 172. pantu, [Pievienošanās akta] IV pielikuma 3. punktu un papildinājumu, [Akta par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 2005, L 157, 203. lpp.)] [V pielikuma] 2. punktu, 3. punkta b) apakšpunktu un papildinājumu, un [Akta par Horvātijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumā par Eiropas Savienību, Līgumā par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumā (OV 2012, L 112, 21. lpp.)] [IV pielikuma] 2. punktu un 3. punkta b) apakšpunktu un papildinājumu, jebkāds atbalsts, kas pastāvējis pirms LESD stāšanās spēkā attiecīgajās dalībvalstīs, t. i., atbalsta programmas un individuālais atbalsts, kas ieviests pirms LESD stāšanās spēkā un ko joprojām piemēro pēc LESD stāšanās spēkā;
 - ii) atļauts atbalsts, t. i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, ko atļāvusi Komisija vai [Eiropas Savienības] Padome;
 - iii) atbalsts, ko uzskata par atļautu, ievērojot Regulas (EK) Nr. 659/1999 4. panta 6. punktu vai šīs regulas 4. panta 6. punktu, vai kas atļauts pirms Regulas (EK) Nr. 659/1999, bet saskaņā ar šo procedūru;
 - iv) atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu saskaņā ar šīs regulas 17. pantu;
 - v) atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu, jo ir iespējams konstatēt, ka tā ieviešanas laikā tas nav bijis atbalsts, bet pēc tam iekšējā tirgus attīstības dēļ – dalībvalstij neieviešot izmaiņas – tas kļuvis par atbalstu. Ja daži pasākumi kļūst par atbalstu tādēļ, ka Savienības tiesību akti nosaka kādas darbības liberalizāciju, tad pēc datuma, kas noteikts liberalizācijai, šādus pasākumus neuzskata par pastāvošu atbalstu;
- c) “jauns atbalsts” ir atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi;
- [..].”
- 12 Šīs regulas 2. pants “Paziņojums par jaunu atbalstu” ir formulēts šādi:
- “1. Ja regulās, kas pieņemtas saskaņā ar [LESD] 109. pantu vai citiem attiecīgiem tā noteikumiem, nav paredzēts kas cits, tad par visiem projektiem piešķirt jaunu atbalstu attiecīgā dalībvalsts laikus paziņo Komisijai. Komisija tūlīt informē attiecīgo dalībvalsti par paziņojuma saņemšanu.
2. Paziņojumā attiecīgā dalībvalsts sniedz visu vajadzīgo informāciju, lai Komisija varētu pieņemt lēmumu saskaņā ar 4. un 9. pantu [..].”
- 13 Minētās regulas 3. pantā “Pārtraukšanas klauzula” ir paredzēts:
- “Atbalstu, par kuru ir jāpaziņo saskaņā ar 2. panta 1. punktu, neievieš, kamēr Komisija nav pieņēmusi lēmumu, kas atļauj šādu atbalstu, vai kamēr nav uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts.”
- 14 Šīs pašas regulas 17. pantā “Noilguma termiņš attiecībā uz atbalsta atgūšanu” ir noteikts:
- “1. Uz Komisijas tiesībām atgūt atbalstu attiecas desmit gadu noilguma termiņš.
2. Noilguma termiņš sākas dienā, kad nelikumīgais atbalsts piešķirts saņēmējam vai nu kā individuāls atbalsts, vai kā atbalsts saskaņā ar atbalsta shēmu. Visas darbības attiecībā uz nelikumīgu atbalstu, kuras veic Komisija vai dalībvalsts pēc Komisijas lūguma, pārtrauc noilguma

termiņu. Pēc katra pārtraukuma noilgums sākas no jauna. Noilguma termiņu pārtrauc uz laiku, kamēr Komisijas lēmumu izskata Eiropas Savienības Tiesas procesā.

3. Jebkāds atbalsts, attiecībā uz kuru ir beidzies noilguma termiņš, uzskatāms par pastāvošu atbalstu.”

Latvijas tiesību normas

- 15 1998. gada 3. septembra Enerģētikas likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 1998, Nr. 273), redakcijā, kas bija spēkā laikposmā no 2001. gada 1. jūnija līdz 2005. gada 7. jūnijam (*Latvijas Vēstnesis*, 2001, Nr. 83), 40. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“Licencētais elektroenerģijas sadales uzņēmums iepērk no savā licences darbības zonā izvietotajām mazajām hidroelektrostacijām, kuru jauda nepārsniedz divus megavatus, ja šo staciju un iekārtu ekspluatācija uzsākta līdz 2003. gada 1. janvārim, to saražotās elektroenerģijas pārpalikumu, kas atlicis pēc izlietošanas pašu vajadzībām un atbilst valstī noteiktajiem elektroenerģijas kvalitātes parametriem, astoņus gadus no attiecīgās elektrostacijas ekspluatācijas sākuma par cenu, kas atbilst divkārtšam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam. Pēc tam šāda iepirkuma cenu nosaka regulators.”

- 16 2005. gada 5. maija Elektroenerģijas tirgus likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, Nr. 82), redakcijā, kas bija spēkā laikposmā no 2005. gada 8. jūnija līdz 2014. gada 31. decembrim, 30. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“Ražotāji, kas elektroenerģijas ražošanai izmanto atjaunojamos energoresursus un darbību uzsākuši pirms šā likuma stāšanās spēkā, pārdod elektroenerģiju publiskajam tirgotājam atbilstoši tiem nosacījumiem par darbības režīmu, iepirkuma termiņiem un cenu, kādi uz tiem attiecās šā likuma spēkā stāšanās brīdī.”

- 17 Šī likuma 30. panta trešajā daļā, redakcijā, kas bija spēkā laikposmā no 2005. gada 8. jūnija līdz 2008. gada 14. maijam, ir paredzēts:

“Publiskais tirgotājs atsevišķi uzskaita šā panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajā kārtībā iepirktās elektroenerģijas apjomu un izmaksas. Šā iepirkuma izmaksas sedz visi Latvijas elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli savam elektroenerģijas patēriņam, pērkot no publiskā tirgotāja noteiktu daļu elektroenerģijas, kas saražota, izmantojot atjaunojamos energoresursus, vai kompensējot publiskā tirgotāja izdevumus.”

- 18 2000. gada 19. oktobra likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” (*Latvijas Vēstnesis*, 2000, Nr. 394) 29. panta 1. punktā ir noteikts:

“Regulatora darbību finansē no ieņēmumiem, kas gūti, iekasējot valsts nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu (turpmāk – valsts nodeva) un iekasējot maksājumus par regulatora sniegtajiem pakalpojumiem, kuri noteikti citos normatīvajos aktos.”

- 19 Šī likuma 30. pantā ir paredzēts:

“(1) Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas nodrošināšanai visi regulējamo nozaru sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji maksā valsts nodevu.

(2) Valsts nodeva regulējamās nozarēs iemaksājama valsts budžetā un tiek ieskaitīta regulatora kontā Valsts kasē. Iemaksātā valsts nodeva regulējamās nozarēs izmantojama vienīgi regulatora darbības nodrošināšanai.”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

- 20 Pieteicējas pamatlietā apsaimnieko hidroelektrostacijas un ražo elektroenerģiju no atjaunojamajiem energoresursiem.
- 21 Līdz 2005. gada 7. jūnijam Enerģētikas likuma 40. panta pirmajā daļā bija noteikts, ka elektroenerģijas ražotājiem, izpildot noteiktus kritērijus, ir tiesības pārdot saražotās elektroenerģijas pārpalikumu licencētam elektroenerģijas sadales uzņēmumam par cenu, kas atbilst divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam.
- 22 Šī tiesību norma bija piemērojama pieteicējām pamatlietā.
- 23 Vidējo elektroenerģijas tarifu noteica regulatīvā iestāde, neatkarīga publisko tiesību iestāde, kas izveidota ar Likumu “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”. Šī regulatīvā iestāde ir juridiska persona, tā darbojas autonomi un pārvalda savu budžetu, kas tiek apstiprināts likumdošanas ceļā.
- 24 Ar Elektroenerģijas tirgus likumu, redakcijā, kas stājās spēkā no 2005. gada 8. jūnija, tika grozīta procedūra, kas ir piemērojama elektroenerģijas ražotāju veiktai elektroenerģijas pārpalikuma pārdošanai par paaugstinātu tarifu. Tomēr šī likuma 30. panta pirmajā daļā bija paredzēts, ka elektroenerģijas no atjaunojamajiem energoresursiem ražotājiem, kuri savu darbību jau bija uzsākuši pirms šī datuma, saglabājas agrākie nosacījumi, it īpaši attiecībā uz cenām.
- 25 Regulatīvā iestāde šo tiesību normu interpretēja tādējādi, ka ar to šiem ražotājiem tiek nodrošināts vidējais elektroenerģijas pārdošanas tarifs, kas bija spēkā 2005. gada 7. jūnijā, un tādējādi pārstāja atjaunināt šo tarifu. Tādējādi, sākot no 2005. gada 8. jūnija, pieteicējas pamatlietā savu ražošanas pārpalikumu pārdeva par cenu, kas atbilst divkāršam tajā laikā spēkā esošajam vidējam elektroenerģijas pārdošanas tarifam, jo regulatīvā iestāde, sākot no šī datuma, šo tarifu vairs neatjaunināja.
- 26 Tomēr ar 2010. gada 20. janvāra lēmumu Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Latvija) uzskatīja, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 30. panta pirmajā daļā lietotais jēdziens “cena” apzīmē nevis fiksētu un nemainīgu tarifa likmi, bet gan cenas noteikšanas mehānismu un ka regulatīvās iestādes interpretācija, saskaņā ar kuru pēc Elektroenerģijas tirgus likuma stāšanās spēkā regulatīvās iestādes kompetencē neesot noteikt elektroenerģijas pārdošanas vidējo tarifu, esot kļūdaina.
- 27 Pieteicējas pamatlietā pieprasīja regulatīvajai iestādei nodrošināt “atlīdzinājumu”, ar kuru tiktu atlīdzināti zaudējumi, kas radušies tādēļ, ka attiecīgais tarifs nebija noteikts, sākot no 2005. gada 8. jūnija. Apgalvotie mantiskie zaudējumi atbilst starpībai starp cenu, ko pieteicējām pamatlietā samaksājis publiskais tirgotājs, un cenu, par kādu šim pēdējam minētajam būtu bijis jāiepērk elektroenerģiju no pieteicējām, ja elektroenerģijas realizācijas vidējais tarifs būtu bijis pareizi noteikts – attiecībā uz DOBELES HES – laikposmā no 2006. gada 1. marta līdz 2007. gada 30. novembrim un – attiecībā uz GM – laikposmā no 2006. gada 1. marta līdz 2008. gada 30. septembrim.

- 28 Tā kā regulatīvā iestāde atteicās pieteicējām pamatlietā samaksāt atbilstošās summas, pieteicējas pamatlietā 2011. gadā vērsās administratīvajā tiesā. Ar 2019. gada 31. maija un 10. jūlija spriedumiem Administratīvā apgabaltiesa (Latvija) daļēji apmierināja DOBELES HES un GM pieteikumus un uzdeva par pienākumu regulatīvajai iestādei samaksāt tām attiecīgi 3406,63 EUR un 662,26 EUR. Tomēr, uzskatot, ka runa ir par valsts atbalsta piešķiršanu, Administratīvā apgabaltiesa šo summu samaksu pakārtoja nosacījumam, ka Komisija ir pieņēmusi lēmumu, kas atļauj šādu atbalstu, vai var uzskatīt, ka tā ir pieņēmusi lēmumu, kas atļauj šādu atbalstu. Tiesvedības laikā tā lūdza Komisijai sniegt atzinumu par LESD 107. un 108. panta piemērošanu, kas par to tika sniegts 2018. gada 12. decembrī.
- 29 Regulatīvā iestāde par šiem spriedumiem iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Šādos apstākļos Augstākā tiesa (Senāts) (Latvija) nolēma apturēt tiesvedību abās pamatlietās un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kas abās šajās lietās ir formulēti identiski:
- “1) Vai publiskajam tirgotājam noteikto pienākumu iepirkt no ražotājiem, kas elektroenerģijas ražošanai izmanto atjaunojamos energoresursus, elektroenerģiju par cenu, kura ir augstāka par tirgus cenu, izmantojot galapatērētājam uzlikto pienākumu veikt patēriņam proporcionālus maksājumus, ir jāuzskata par valsts iejaukšanos vai valsts līdzekļu izmantošanu [LESD] 107. panta 1. punkta izpratnē?
 - 2) Vai koncepts “elektroenerģijas tirgus liberalizācija” interpretējams tādējādi, ka liberalizācija atzīstama par notikušu, jau pastāvot atsevišķiem brīvās tirdzniecības elementiem, piemēram, publiskā tirgotāja noslēgtiem līgumiem ar piegādātājiem no citām dalībvalstīm? Vai var uzskatīt, ka elektroenerģijas tirgus liberalizācija sākas jau tad, kad tiesību normas piešķir tiesības elektroenerģijas lietotāju daļai (piemēram, pārvades sistēmai pieslēgtajiem elektroenerģijas lietotājiem vai sadales sistēmai pieslēgtajiem elektroenerģijas lietotājiem, kas nav māsaimniecības lietotāji) mainīt elektroenerģijas tirgotāju? Kā elektroenerģijas tirgus regulācijas attīstība Latvijā ietekmē elektroenerģijas ražotājiem sniegtā atbalsta novērtējumu [LESD] 107. panta 1. punkta kontekstā (atbilde uz pirmo jautājumu), jo īpaši par situāciju līdz 2007. gadam?
 - 3) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu norāda, ka elektroenerģijas ražotājiem sniegtais atbalsts nav valsts atbalsts [LESD] 107. panta 1. punkta izpratnē, vai tas, ka pieteicēja šobrīd darbojas liberalizētā elektroenerģijas tirgū un atlīdzinājuma izmaksa šobrīd radītu pieteicējai priekšrocības salīdzinājumā ar citiem attiecīgajā tirgū esošajiem komersantiem, padara zaudējuma atlīdzinājumu par valsts atbalstu [LESD] 107. panta 1. punkta izpratnē?
 - 4) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu norāda, ka elektroenerģijas ražotājiem sniegtais atbalsts ir valsts atbalsts [LESD] 107. panta 1. punkta izpratnē, kā [LESD] 107. panta 1. punktā paredzētā valsts atbalsta pārbaudes kontekstā uzlūkojams pieteicējas prasījums par zaudējumu, kas radušies likumā noteiktas tiesības saņemt paaugstinātu samaksu par saražoto elektroenerģiju nepilnīgas izpildes dēļ, atlīdzinājumu – kā prasījums par jauna valsts atbalsta piešķiršanu vai kā prasījums par iepriekš nesaņemtās valsts atbalsta daļas izmaksu?
 - 5) Ja uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka tas vērtējams pagātnes apstākļu kontekstā kā prasījums par iepriekš nesaņemtās valsts atbalsta daļas izmaksu, vai no [LESD] 107. panta 1. punkta izriet, ka šobrīd, lemjot par minētā valsts atbalsta izmaksu, ir jāanalizē aktuālā situācija tirgū un jāņem vērā spēkā esošie tiesību akti (tostarp aktuālie ierobežojumi pārkompensācijas novēršanai)?

- 6) Vai [LESD] 107. panta 1. punkta interpretācijā ir piešķirama nozīme tam, ka vēja elektrostacijām, atšķirībā no hidroelektrostacijām, pagātnē tika nodrošināta pilna atbalsta saņemšana?
- 7) Vai [LESD] 107. panta 1. punkta interpretācijā ir piešķirama nozīme tam, ka šobrīd zaudējumu atlīdzinājumu saņems tikai daļa no nepilna apmēra atbalstu saņēmēšajām hidroelektrostacijām?
- 8) Vai [Regulas Nr. 1407/2013] 3. panta 2. punkts un 7. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka, ņemot vērā atbalsta apmēru, par kuru izskatāmajā gadījumā ir strīds, proti, ka tas nepārsniedz *de minimis* atbalstam noteikto robežlielumu, var uzskatīt, ka uz strīda atbalstu ir attiecināmi *de minimis* atbalstam paredzētie kritēriji? Vai Regulas Nr. 1407/2013 5. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka konkrētajā gadījumā, ņemot vērā Eiropas Komisijas [2017. gada 24. aprīļa] lēmumā SA.43140 [(2015/NN) (OV 2017, C 176, 2. lpp.) “Latvija. Atbalsts atjaunojamo energoresursu enerģijai un koģenerācijai”] ietvertos nosacījumus pārkompensācijas novēršanai, konkrēto zaudējumu atzīšana par *de minimis* atbalstu var novest pie nepieļaujamās kumulācijas veidošanās?
- 9) Ja izskatāmajā lietā ir konstatējama valsts atbalsta piešķiršana/izmaksa, vai [Regulas 2015/1589] 1. panta b) un c) punkts ir interpretējams tādējādi, ka tādi apstākļi kā šajā lietā konstatētie atbilst jaunam, nevis pastāvošam valsts atbalstam?
- 10) Ja atbilde uz devīto jautājumu ir apstiprinoša, vai, apsverot pieteicējas gadījuma atbilstību Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunktā norādītajam pastāvošā atbalsta veidam, Regulas 2015/1589 17. panta 2. punkta izpratnē par noilguma sākuma brīdi ir atzīstama tikai atbalsta faktiskā izmaksas diena?
- 11) Ja ir konstatējama valsts atbalsta piešķiršana/izmaksa, vai [LESD] 108. panta 3. punkts un Regulas 2015/1589 2. panta 1. punkts un 3. pants ir interpretējams tādējādi, ka par atbilstošu ir atzīstama tāda valsts atbalsta paziņošanas kārtība kā izskatāmajā gadījumā, kad valsts tiesa apmierina pieteikumu par zaudējumu atlīdzinājumu ar priekšnoteikumu, ka ir saņemts Komisijas lēmums, kas atļauj šādu atbalstu, un uzdod Ekonomikas ministrijai divu mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas iesniegt Komisijai attiecīgu komercdarbības atbalsta paziņojumu?
- 12) Vai [LESD] 107. panta 1. punkta interpretācijā ir piešķirama nozīme tam, ka zaudējumu atlīdzinājums tiek pieprasīts no valsts iestādes (Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas), kam vēsturiski šie izdevumi nav bijuši jāsedz, kā arī tam, ka attiecīgās valsts iestādes budžetu veido regulējamo nozaru sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju samaksātās valsts nodevas, kas izmantojamas vienīgi regulatora darbības nodrošināšanai?
- 13) Vai tāda zaudējumu atlīdzināšanas kārtība kā izskatāmajā gadījumā ir saderīga ar Eiropas Savienības normatīvajos aktos ietvertajiem principiem regulējamām nozarēm, tostarp Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvas 2002/20/EK par elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu atļaušanu (atļauju izsniegšanas direktīva) [(OV 2002, L 108, 21. lpp.)], kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/140/EK [OV 2009, L 337, 37. lpp.], 12. pantu un preambulas 30. apsvērumu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 30 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā licencētam elektroenerģijas sadales uzņēmumam ir noteikts pienākums iepirkt elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamajiem energoresursiem, par cenu, kas ir augstāka par tirgus cenu, un kurā ir paredzēts, ka no tā izrietošās papildu izmaksas tiek finansētas ar obligātu maksājumu, ko maksā galapatērētāji, ir iejaukšanās “ar valsts līdzekļiem” šīs tiesību normas izpratnē.
- 31 Jāatgādina – lai atbalstu kvalificētu kā “valsts atbalstu” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ir jābūt izpildītiem četriem nosacījumiem, proti, pastāv valsts iejaukšanās vai “valsts līdzekļu izmantošana”, šī iejaukšanās var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, ar minēto iejaukšanos tiek piešķirta selektīva priekšrocība tās saņēmējam un ar šo iejaukšanos tiek kropļota konkurence vai tiek radīti tās kropļošanas draudi (spriedums, 2021. gada 2. marts, Komisija/Itālija u.c., C-425/19 P, EU:C:2021:154, 57. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 32 Pirmais prejudiciālais jautājums attiecas tikai uz pirmo no šiem nosacījumiem. Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pasākumu var kvalificēt kā valsts iejaukšanos vai atbalstu, kas piešķirts “no valsts līdzekļiem”, ja, pirmkārt, pasākumu tieši vai netieši piešķir no šiem līdzekļiem un, otrkārt, pasākums ir piedēvējams dalībvalstij (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. marts, Komisija/Itālija u.c., C-425/19 P, EU:C:2021:154, 58. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 33 Pirmkārt, attiecībā uz nosacījumu par piedēvējamību dalībvalstij ir jākonstatē, ka pamatlietā aplūkotais kompensācijas mehānisms tika ieviests likumdošanas ceļā un ka tādējādi tas ir piedēvējams attiecīgajai dalībvalstij (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 19. decembris, *Vent de colère!*, C-262/12, EU:C:2013:851, 18. punkts, un 2019. gada 28. marts, Vācija/Komisija, C-405/16 P, EU:C:2019:268, 50. punkts).
- 34 Otrkārt, attiecībā uz nosacījumu par to, ka priekšrocība tiek piešķirta “no valsts līdzekļiem”, par ko tieši jautā iesniedzējtiesa, Tiesa ir nospriedusi, ka summas, kas izriet no papildmaksas, ko valsts ir noteikusi elektroenerģijas pircējiem, ir pielīdzināmas nodoklim, kas tiek piemērots elektroenerģijai, un to izcelsme ir “valsts līdzekļi” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 17. jūlijs, *Essent Netwerk Noord* u.c., C-206/06, EU:C:2008:413, 47. un 66. punkts).
- 35 Tādējādi līdzekļi ir uzskatāmi par “valsts līdzekļiem” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ja tie ir gūti no obligātajām iemaksām, kas noteiktas attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos, un ja tie tiek pārvaldīti un sadalīti saskaņā ar šiem tiesību aktiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 19. decembris, *Vent de Colère!*, C-262/12, EU:C:2013:851, 25. punkts). Tādējādi nav nozīmes tam, ka finansējuma mehānisms – šaurā skatījumā – nepieder nodokļiem raksturīgu maksājumu kategorijai valsts tiesībās (spriedums, 2021. gada 16. septembris, *FVE Holýšov I* u.c., C-850/19 P, EU:C:2021:740, 46. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 36 Savukārt, kā ģenerālvokāts ir norādījis secinājumā 36. punktā, ar to vien, ka maksājuma finansiālo slogu faktiski sedz noteikta personu kategorija, nepietiek, lai pierādītu, ka no šī maksājuma gūtie līdzekļi ir “valsts līdzekļi” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Minētajam maksājumam saskaņā ar valsts tiesībām ir arī jābūt obligātam.

- 37 Tādējādi Tiesa ir nospriedusi – nepietiek ar to, ka sistēmu operatori elektroenerģijas pārdošanas cenās saviem galapatērētājiem iekļauj papildu izmaksas, ko rada to pienākums iepirkt elektroenerģiju, kas saražota no atjaunojamajiem energoresursiem, par likumā noteiktajiem tarifiem, jo šī kompensācija izriet tikai no prakses, nevis no likumiska pienākuma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 28. marts, Vācija/Komisija, C-405/16 P, EU:C:2019:268, 70. un 71. punkts).
- 38 No iepriekš minētā izriet, ka līdzekļi, kas veidojas no nodokļa vai citiem obligātiem maksājumiem saskaņā ar valsts tiesību aktiem un tiek pārvaldīti un sadalīti saskaņā ar šiem tiesību aktiem, ir “valsts līdzekļi” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.
- 39 Tomēr, kā secinājumu 49. punktā ir uzsvēris ģenerālvokāts, šī sprieduma iepriekšējā punktā minētais kritērijs nav vienīgais, kas ļauj identificēt “valsts līdzekļus” šīs tiesību normas izpratnē. Ar faktu, ka līdzekļus pastāvīgi kontrolē valsts un tie tādējādi ir kompetento valsts iestāžu rīcībā, pietiek, lai tos kvalificētu par “valsts līdzekļiem” (spriedumi, 2002. gada 16. maijs, Francija/Komisija, C-482/99, EU:C:2002:294, 37. punkts, un 2020. gada 21. oktobris, *Eco TLC*, C-556/19, EU:C:220:844, 36. punkts).
- 40 Šajā gadījumā no lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka papildu izmaksas, ko licencētam sadales uzņēmumam rada tādas elektroenerģijas iepirkšana, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, par cenu, kas atbilst divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam, saskaņā ar attiecīgajiem Latvijas tiesību aktiem tiek finansētas ar obligātu maksājumu, ko maksā visi galalietotāji proporcionāli savam patēriņam.
- 41 Turklāt atbilstoši Tiesai sniegtajām norādēm – it īpaši tām, ko tiesas sēdē sniedza Latvijas valdība, – no šī maksājuma gūtos līdzekļus savāc, pārvalda un sadala pilnībā attiecīgajai dalībvalstij piederoša sabiedrība un tos var izlietot tikai likumā paredzētajiem mērķiem, proti, lai kompensētu iepriekšējā punktā minētās papildu izmaksas. Tādējādi šie līdzekļi pastāvīgi atrodas valsts kontrolē.
- 42 No tā izriet – un to pārbaudīt ir iesniedzējtiesas ziņā –, ka līdzekļi, ar kuriem, piemērojot attiecīgos Latvijas tiesību aktus, tiek piešķirta cenas priekšrocība tādas elektroenerģijas ražotājiem, kas iegūta no atjaunojamajiem energoresursiem, ir “valsts līdzekļi” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ņemot vērā divus šī jēdziena alternatīvos kritērijus, kas atgādināti šī sprieduma 38. un 39. punktā.
- 43 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā licencētam elektroenerģijas sadales uzņēmumam ir noteikts pienākums iepirkt elektroenerģiju, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, par cenu, kas ir augstāka par tirgus cenu, un kurā ir paredzēts, ka no tā izrietošās papildu izmaksas tiek finansētas ar obligātu maksājumu, ko veic galapatērētāji, vai kurā ir paredzēts, ka līdzekļus, kas tiek izmantoti, lai finansētu šīs papildu izmaksas, nepārtraukti kontrolē valsts, ir iekļaujamās, izmantojot “valsts līdzekļus”, šīs tiesību normas izpratnē.

Par otro jautājumu

- 44 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai priekšrocību kvalificētu kā “valsts atbalstu” šīs tiesību normas izpratnē, ir izvirzīts nosacījums, ka attiecīgais tirgus iepriekš ir bijis pilnībā liberalizēts, un šādā gadījumā – kādi ir apstākļi, kas ļauj noteikt elektroenerģijas tirgus liberalizācijas brīdi Latvijā.
- 45 Latvijas valdība uzskata, ka šis jautājums ir jāatzīst par nepieņemamu, jo tam nav nozīmes strīda risinājumā pamatlietās. Proti, pieteicēju pamatlietā pieprasītās summas atbilstot valsts atbalsta kritērijiem neatkarīgi no attiecīgā elektroenerģijas tirgus liberalizācijas brīža.
- 46 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums, lai šī tiesa varētu taisīt spriedumu, un cik atbilstīgi ir Tiesai tās uzdotie jautājumi. Līdz ar to Tiesai principā ir jāsniedz nolēmums, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju (spriedumi, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c., C-62/14, EU:C:2015:400, 24. punkts, kā arī 2018. gada 7. februāris, *American Express*, C-304/16, EU:C:2018:66, 31. punkts).
- 47 No minētā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas atbilstības pieņēmums. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesiskā regulējuma interpretācijai nav nekādas saiknes ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie un juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedumi, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c., C-62/14, EU:C:2015:400, 25. punkts, kā arī 2018. gada 7. februāris, *American Express*, C-304/16, EU:C:2018:66, 32. punkts).
- 48 Šajā gadījumā otrais prejudiciālais jautājums attiecas uz jēdzienu “valsts atbalsts” LESD 107. panta izpratnē un līdz ar to uz to attiecas šī sprieduma iepriekšējā punktā atgādinātais atbilstības pieņēmums.
- 49 Šajā gadījumā šo atbilstības pieņēmumu nevar atspēkot. Nav strīda par to, ka pamatlietas attiecas uz to, vai tarifu priekšrocības, kas piešķirtas no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas elektroenerģijas ražotājiem, piemērojot attiecīgos Latvijas tiesību aktus, ir kvalificējamās kā atbalsts. Kā savos apsvērumos apgalvo Komisija, elektroenerģijas tirgus liberalizācijas neesamība varētu ietekmēt šīs kvalifikācijas nosacījumus, kas ir saistīti ar to, ka attiecīgā ieviešanās var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un ka tā rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, kas atgādināti šī sprieduma 31. punktā.
- 50 No tā izriet, ka Latvijas valdības izvirzītais nepieņemamības pamats ir jānoraida.
- 51 Runājot par attiecīgā tirgus liberalizācijas ietekmi uz atbalsta esamības vērtējumu, ir jāatgādina, ka valsts atbalsts var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un radīt vai draudēt radīt konkurences izkropļojumus, pat ja attiecīgais tirgus tikai daļēji ir atvērts konkurencei. Pietiek, ka atbalsta pasākuma īstenošanas brīdī attiecīgajā tirgū pastāv efektīvas konkurences stāvoklis, lai valsts ieviešanās vai valsts līdzekļu izmantošana varētu ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un izkropļot vai draudēt izkropļot konkurenci (spriedums, 2019. gada 23. janvāris, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-387/17, EU:C:2019:51, 39. un 40. punkts).

- 52 No tā izriet, ka atsevišķiem uzņēmumiem piešķirta priekšrocība var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un radīt konkurences izkropļojumus pat pirms šī tirgus pilnīgas liberalizācijas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 10. jūnijs, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA*, C-140/09, EU:C:2010:335, 49. punkts).
- 53 Līdz ar to pilnīgas elektroenerģijas tirgus liberalizācijas brīdīm Latvijā nav nozīmes, lai novērtētu, vai atbalsts, ko šajā dalībvalstī sniedz publiskais tirgotājs, iegādādamies elektroenerģiju, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, par cenu, kas ir augstāka par tirgus cenu, ir jākvalificē par valsts atbalstu.
- 54 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai priekšrocību kvalificētu kā “valsts atbalstu” šīs tiesību normas izpratnē, nav izvirzīts nosacījums, ka attiecīgajam tirgum iepriekš ir jābūt pilnībā liberalizētam.

Par trešo jautājumu

- 55 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja priekšrocība, kas saskaņā ar atbilstošu Latvijas tiesisko regulējumu piešķirta elektroenerģijas, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, ražotājiem, nav “valsts atbalsts” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, pieteicēju pamatlietā prasītās summas izmaksa tomēr varētu būt “atbalsta” piešķiršana šīs tiesību normas izpratnē.
- 56 Vispirms jāatgādina, ka ar LESD 267. pantu ieviestajā procedūrā Tiesas kompetencē nav izvērtēt faktus pamatlietā vai piemērot tās interpretētas Savienības tiesību normas valsts pasākumiem vai situācijām, jo šie jautājumi ietilpst valsts tiesu ekskluzīvā kompetencē (spriedums, 2010. gada 10. jūnijs, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA*, C-140/09, EU:C:2010:335, 22. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 57 No tā izriet, ka šajā gadījumā Tiesas kompetencē nav noteikt, vai summas, par kurām ir runa pamatlietā, ir uzskatāmas par valsts atbalstu.
- 58 Tomēr Tiesas kompetencē ir iesniedzējtiesai sniegt visus Savienības tiesību interpretācijas elementus, kas tai ļautu izvērtēt valsts pasākuma atbilstību šīm tiesībām, lai pieņemtu nolēmumu tās izskatītajā lietā. Valsts atbalsta jomā Tiesa it īpaši var iesniedzējtiesai sniegt interpretācijas elementus, kuri tai ļautu noteikt, vai valsts pasākums var tikt kvalificēts par “valsts atbalstu” Savienības tiesību izpratnē (spriedums, 2010. gada 10. jūnijs, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA*, C-140/09, EU:C:2010:335, 24. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 59 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka valsts atbalstam, kas ir publiskas personas pasākumi, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai noteiktiem produktiem, ir no juridiskā viedokļa pilnīgi atšķirīgs raksturs nekā zaudējumu atlīdzībai, kura valsts iestādēm, iespējams, ir jāmaksā indivīdiem kā atlīdzība par kaitējumu, ko tās tiem ir nodarījušas. Tāpēc zaudējumu atlīdzība nav valsts atbalsts Savienības tiesību izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1988. gada 27. septembris, *Asteris u.c.*, no 106/87 līdz 120/87, EU:C:1988:457, 23. un 24. punkts).
- 60 Savukārt, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumā 69. un 70. punktā, lai noteiktu, vai summas atbilst “valsts atbalstam”, nav nozīmes tam, vai prasības par to piešķiršanu saskaņā ar valsts tiesībām ir kvalificējamās par “prasībām atlīdzināt kaitējumu” vai par “prasībām par zaudējumu atlīdzību”.

- 61 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm izriet, ka pieteicēju pamatlietā celtās prasības pret regulatīvo iestādi Latvijas administratīvajā tiesā ir vērstas uz to, lai panāktu tādu summu samaksu, kuras, viņuprāt, tām pienākas saskaņā ar Enerģētikas likuma 40. panta pirmo daļu un attiecībā uz kurām tās uzskata, ka šīs summas joprojām var saņemt pēc 2005. gada saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 30. panta pirmo daļu. Ar 2010. gada 20. janvāra lēmumu Latvijas Republikas Satversmes tiesa uzskatīja, ka, kļūdaini interpretējama šo 30. panta pirmo daļu, regulatīvā iestāde, sākot no 2005. gada 8. jūnija, maldīgi nav aktualizējusi elektroenerģijas, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, iepirkuma cenu.
- 62 Savukārt no iesniedzējtiesas sniegtajiem paskaidrojumiem neizriet, ka pamatlietā aplūkotās summas būtu uzskatāmas par “zaudējumu atlīdzību” šī sprieduma 59. punktā atgādinātās judikatūras izpratnē. Pieteicējas pamatlietā nelūdz atlīdzināt kaitējumu, kas izpaustos citādi kā tādas priekšrocības, uz kuru, viņuprāt, tām bija tiesības saskaņā ar attiecīgajiem Latvijas tiesību aktiem laikposmā no 2006. līdz 2008. gadam, nepiešķiršana vispār. Citādi savukārt būtu bijis tad, ja prasību pamatlietā priekšmets būtu bijis atlīdzināt kaitējumu, kas radies šīs nepiešķiršanas dēļ.
- 63 No tā izriet, ka pamatlietā aplūkotās summas ir tāda paša veida summas kā tās, ko pieteicējas pamatlietā saskaņā ar šiem tiesību aktiem jau bija saņēmušas laikposmā no 2006. līdz 2008. gadam un kuru kontekstā tās lūdz vienīgi koriģēt to apmēru.
- 64 Šādos apstākļos tādu summu kvalificēšana par “valsts atbalstu”, ko, pamatojoties uz atbilstošo Latvijas tiesisko regulējumu, pieprasa pieteicējas pamatlietā, ir atkarīga no tā, vai priekšrocība, kas saskaņā ar šo tiesisko regulējumu ir piešķirta tādas elektroenerģijas ražotājiem, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, pati ir valsts atbalsts.
- 65 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja ar valsts tiesisko regulējumu ir ieviests “valsts atbalsts” šīs tiesību normas izpratnē, tādas summas samaksa, ko saskaņā ar šo tiesisko regulējumu pieprasa izmaksāt tiesas ceļā, arī ir uzskatāma par šādu atbalstu.

Par ceturto jautājumu

- 66 Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja tarifu priekšrocība, kas piešķirta uzņēmumiem, kuri ražo elektroenerģiju no atjaunojamajiem energoresursiem, būtu “valsts atbalsts” šīs tiesību normas izpratnē, pieteicēju pamatlietā prasījumi būtu jāuzskata par pieteikumiem izmaksāt daļu no šī nesaņemtā valsts atbalsta vai par pieteikumu tiesai, kura izskata lietu, piešķirt atsevišķu valsts atbalstu.
- 67 Šajā ziņā no šī sprieduma 61.–63. punkta izriet, ka pieteicēju pamatlietā pieteikumu mērķis ir saņemt daļu no tarifu priekšrocības, kas piešķirta tās elektroenerģijas ražotājiem, kura iegūta no atjaunojamajiem energoresursiem, un kura to skatījumā tām pienākas saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem, kas bija spēkā laikposmā no 2006. līdz 2008. gadam.
- 68 Līdz ar to, ja šī tarifu priekšrocība ir “valsts atbalsts” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, pieteicēju pamatlietā pieteikumi atbilst pieteikumam izmaksāt daļu no šī valsts atbalsta.
- 69 Tomēr Komisija uzskata, ka summas, ko valsts tiesa piespriedusi par labu pieteicējām pamatlietā, ir atsevišķs valsts atbalsts, kas ir nošķirams no attiecīgajā Latvijas tiesiskajā regulējumā noteiktās tarifu priekšrocības.

- 70 Sava apgalvojuma pamatojumam Komisija vispirms norāda, ka “valsts atbalsta”, kas pieteicējam pamatlietā ir piespriests ar Administratīvās apgabaltiesas spriedumiem, juridiskais pamats esot nevis Enerģētikas likums, bet gan paši šīs tiesas spriedumi.
- 71 Tomēr ir jākonstatē, ka šajos spriedumos minētā tiesa ir piespriedusi pieteicēju pamatlietā pieprasītās summas, skaidri piemērojot Elektroenerģijas tirgus likumu, kā to ir interpretējusi Latvijas Republikas Satversmes tiesa.
- 72 Turpinājumā, atsaucoties uz 2011. gada 8. decembra sprieduma *France Télécom*/Komisija (C-81/10 P, EU:C:2011:811) 17. punktu, Komisija vispārīgi uzskata, ka no Savienības tiesību viedokļa nav nozīmes tam, vai valsts atbalstu piešķir tiesa vai cita iestāde, tostarp administratīva iestāde. Valsts atbalsta pasākumus objektīvi definē to sekas, nevis to cēloņi vai mērķi. Ja valsts tiesa nevarētu piešķirt valsts atbalstu, jēdziens “valsts atbalsts” būtu definēts nevis “objektīvi” atkarībā no attiecīgā pasākuma sekām, bet gan “subjektīvi” – atbilstoši tam, kura valsts iestāde to pieņēmusi.
- 73 Tomēr šī sprieduma iepriekšējā punktā minētā judikatūra, kurā ir noteikts, ka “valsts atbalstu” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē raksturo tā sekas, nevis tā mērķi, tomēr nenozīmē, ka valsts atbalsts ir izsmeloši definēts pēc tā sekām, izslēdzot jebkākus citus kritērijus. Valsts atbalstu nosaka arī tā būtība, kaut vai tikai tāpēc, ka tas tiek piešķirts “no valsts līdzekļiem”, kā tas ir skaidri noteikts LESD 107. panta 1. punktā. Līdz ar to Komisijas minētajai judikatūrai nav tāda tvēruma, kādu tai piešķir šī iestāde. No tā it īpaši nevar izdarīt nekādus secinājumus par iespēju, ka valsts tiesa piešķir valsts atbalstu.
- 74 Visbeidzot, Komisija atsaucas uz 2020. gada 4. marta spriedumu *Buonotourist*/Komisija (C-586/18 P, EU:C:2020:152), kurā Tiesa esot nospriedusi, ka Itālijas Republika ar *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) spriedumu autobusu pārvadājumu pakalpojumu sniedzējam ir piešķirusi valsts atbalstu, kas izpaužas kā kompensācija par tā sabiedrisko pakalpojumu saistībām.
- 75 Tomēr ir jānorāda, ka minētajā spriedumā Tiesa ir vienīgi norādījusi – kā tas izriet no tā 97. punkta –, ka par attiecīgo atbalsta pasākumu “*Consiglio di Stato* (Valsts padome) ir pieņēmusi lēmumu”. Lai gan valsts tiesa attiecīgajā gadījumā var taisīt spriedumu, no kura izriet, ka vienai no pusēm saskaņā ar valsts tiesībām ir jāsaņem valsts atbalstam atbilstoša summa, tas nekādi nenozīmē, ka šajā gadījumā tā pati piešķir šo atbalstu. Šāda sprieduma vienīgais spēks, pamatojoties uz *res judicata*, ir uzlikt par pienākumu otrai pusei, parasti kompetentajai administratīvajai iestādei, izmaksāt minēto atbalstu. Tādējādi lietā, kurā tika pasludināts 2020. gada 4. marta spriedums *Buonotourist*/Komisija (C-586/18 P, EU:C:2020:152), kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām bija paredzēta Itālijas iestāžu lēmumā, kā tas izriet no minētā sprieduma 17. punkta.
- 76 Katrā ziņā valsts atbalstu kā tādu nevar ieviest ar tiesas nolēmumu. Valsts atbalsta ieviešana ir diskrecionāra lēmuma jautājums, kas neietilpst tiesas kompetencē.
- 77 Jāpiebilst, ka tiesību normu piemērošana valsts atbalsta jomā ir balstīta uz lojālas sadarbības pienākumu starp valsts tiesām, no vienas puses, un Komisiju un Savienības tiesām, no otras puses, kurā katra no tām rīkojas atkarībā no tai uzticētā un LESD noteiktā uzdevuma. Šādā sadarbībā valsts tiesām ir jāveic visi vispārējie vai īpašie pasākumi, kas ir piemēroti, lai nodrošinātu no Savienības tiesībām izrietošo pienākumu izpildi, un jāatturas veikt pasākumus, kas var apdraudēt Līguma mērķu sasniegšanu, kā tas izriet no LES 4. panta 3. punkta (spriedums, 2013. gada 21. novembris, *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 41. punkts).

- 78 Līdz ar to, ja ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu tiek ieviesta priekšrocība, kas ir valsts atbalsts tādas elektroenerģijas ražotājiem, ko iegūst no atjaunojamajiem energoresursiem, tad summas, kas pieteicējam pamatlietā ir piešķirtas lietās, kurās ir taisīti Administratīvās apgabaltiesas spriedumi, nekādā ziņā nevar tikt uzskatītas par tādām, kas veido atsevišķu, no šīs priekšrocības nošķirtu valsts atbalstu.
- 79 Līdz ar to uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja valsts tiesiskais regulējums, ar kuru ir piešķirtas likumiskas tiesības uz lielāku maksājumu par elektrību, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, ir “valsts atbalsts” šīs tiesību normas izpratnē, pieteikumi tiesā ar mērķi pilnībā izmantot šīs tiesības ir jāuzskata par pieteikumiem izmaksāt daļu no šī nesaņemtā valsts atbalsta, nevis par pieteikumiem, lai panāktu, ka lietu izskatošā tiesa piespriež atsevišķu valsts atbalstu.

Par piekto jautājumu

- 80 Ar piekto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja pamatlietā aplūkoti pieteikumi būtu jāuzskata par pieteikumiem izmaksāt nesaņemtā valsts atbalsta daļu, šajā maksājumā būtu jāņem vērā situācija elektroenerģijas tirgū un tā veikšanas dienā spēkā esošie tiesību akti, tostarp ierobežojumi, kas ir spēkā pārmērīgas kompensācijas jomā.
- 81 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai iesniegtajam prejudiciālajam jautājumam ir jābūt par Savienības tiesību interpretāciju, kas atbilst tāda lēmuma objektīvām vajadzībām, kurš valsts tiesai ir jāpieņem (šajā nozīmē skat. Tiesas priekšsēdētāja rīkojumu, 2016. gada 7. septembris, *Velikova*, C-228/15, nav publicēts, EU:C:2016:641, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 82 Jānorāda, ka piektajā prejudiciālajā jautājumā minētie apstākļi būtībā attiecas uz pamatlietās aplūkoto pasākumu saderības ar iekšējo tirgu vērtējumu, ja šie pasākumi būtu kvalificējami par valsts atbalstu. Taču saskaņā ar pastāvīgo judikatūru atbalsta pasākumu vai atbalsta shēmas saderīguma ar iekšējo tirgu izvērtējums ietilpst Komisija ekskluzīvajā kompetencē, kuras rīcību kontrolē Savienības tiesa (spriedumi, 2006. gada 23. marts, *Enirisorse*, C-237/04, EU:C:2006:197, 23. punkts, un 2022. gada 27. janvāris, *Fondul Proprietatea*, C-179/20, EU:C:2022:58, 83. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Līdz ar to šis jautājums acīmredzami nav lietderīgs pamatlīetu atrisināšanai.
- 83 No iepriekš minētā izriet, ka piektais jautājums nav pieņemams.

Par sesto un septīto jautājumu

- 84 Ar sesto un septīto jautājumu, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai, pirmkārt, faktam, ka vēja elektrostacijām atšķirībā no hidroelektrostacijām agrāk tika nodrošināta pilna atbalsta saņemšana, un vai, otrkārt, tam, ka zaudējumu atlīdzību saņems tikai daļa no hidroelektroenerģijas ražotājiem, ir nozīme LESD 107. panta 1. punkta interpretācijā.
- 85 Jāatgādina, ka, lai sniegtu valsts tiesai noderīgu Savienības tiesību interpretāciju, ir nepieciešams, lai valsts tiesa izklāstītu lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, uz ko attiecas tās uzdotie jautājumi, vai vismaz paskaidrotu šo jautājumu pamatā esošos faktus pieņēmumus. LESD 267. pantā

- paredzētajā procedūrā Tiesa ir tiesīga lemt par Savienības tiesību akta interpretāciju, ievērojot vienīgi tos faktus, kurus tai ir norādījusi valsts tiesa (spriedums, 2017. gada 26. oktobris, *Balgarska energiyana borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 86 Saskaņā ar Tiesas judikatūru konkurences jomā, ko raksturo sarežģīti faktiskie un tiesiskie apstākļi, šī prasība ir īpaši svarīga (spriedums, 2017. gada 26. oktobris, *Balgarska energiyana borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 87 Jāuzsver, ka lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu sniegtā informācija kalpo ne tikai tam, lai ļautu Tiesai sniegt lietderīgu atbildi, bet arī, lai dotu dalībvalstu valdībām, kā arī citām ieinteresētām personām iespēju lietderīgi sniegt apsvērumus saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantu. Šīs prasības attiecībā uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu saturu ir skaidri noteiktas Tiesas Reglamenta 94. pantā, kam LESD 267. pantā paredzētās sadarbības ietvaros iesniedzējtiesai ir jābūt zināmam un kas tai ir stingri jāievēro (spriedums, 2017. gada 26. oktobris, *Balgarska energiyana borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, 58. un 59. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 88 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesas nolēmumā, kurā galvenokārt ir tikai minēti šī sprieduma 84. punktā norādītie apstākļi, nav ietverti skaidrojumi par iemesliem, kuru dēļ iesniedzējtiesa jautā Tiesai par šo apstākļu nozīmi, interpretējot LESD 107. panta 1. punktu.
- 89 Šajos apstākļos sestais un septītais jautājums ir jāatzīst par nepieņemamu.

Par astoto jautājumu

- 90 Ar astoto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regula Nr. 1407/2013, it īpaši tās 5. panta 2. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka *de minimis* atbalstam paredzētie kritēriji ir piemērojami pamatlietā aplūkotajam atbalstam, ciktāl tā apmērs nepārsniedz šīs regulas 3. panta 2. punktā noteikto *de minimis* sliekšni.
- 91 Lai gan, kā tas ir atgādināts šī sprieduma 82. punktā, valsts tiesu kompetencē nav lemt par valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, tomēr tajās var vērsties ar strīdiem, kuros tām ir pienākums interpretēt un piemērot jēdzienu “atbalsts” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, it īpaši, lai noteiktu, vai uz valsts pasākumu, kas ir ieviests, neņemot vērā LESD 108. panta 3. punktā paredzēto iepriekšējās pārbaudes procedūru, būtu vai nebūtu bijis jāattiecinā šī procedūra (spriedumi, 2007. gada 18. jūlijs, *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 50. punkts, un 2016. gada 26. oktobris, *DEI un Komisija/Alouminion tis Ellados*, C-590/14 P, EU:C:2016:797, 98. punkts). Tālab valsts tiesai var nākties izvērtēt, vai uz valsts atbalstu attiecas *de minimis* atbalsta atkāpes režīms, uz kuru nav attiecināms šī 108. panta 3. punktā paredzētais paziņošanas pienākums.
- 92 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa šaubās par Regulas Nr. 1407/2013 piemērojamību pamatlietās, jo summas, ko pieteicējām pamatlietā ir piespriedusi tiesa, kas izskata lietu pēc būtības, irniecīgas, proti, attiecīgi 3406,63 EUR un 662,26 EUR. Tomēr, piemērojot šīs regulas 5. panta 2. punktu, *de minimis* atbalsta maksimālais apmērs ir jāvērtē, ņemot vērā jau piešķirto atbalstu “tām pašām attiecināmajām izmaksām” vai “tam pašam riska finansējuma pasākumam”. Kā izklāstīts šī sprieduma 63. un 67. punktā, pieteicējām pamatlietā piešķirtās summas atbilst to kopējo summu korekcijai, kuras tās jau ir saņēmušas un kuras tās vēl ir pieprasījušas laikposmā no 2006. līdz 2008. gadam saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 30. panta pirmo daļu. Līdz ar to, pieņemot, ka runa ir par valsts atbalstu, pamatlietā aplūkotā atbalsta *de minimis* raksturs ir jāizvērtē, ņemot vērā pieteicēju pamatlietā jau saņemto summu un vēl atsaucēs periodā pieprasīto summu kopumu.

- 93 Līdz ar to uz astoto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Regula Nr. 1407/2013, it īpaši tās 5. panta 2. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs regulas 3. panta 2. punktā noteiktā *de minimis* robežlieluma ievērošana ir jāvērtē, ņemot vērā saskaņā ar atbilstošo valsts tiesisko regulējumu pieprasītā atbalsta summu kopā ar to maksājumu summu, kas atsaucies laikposmā saskaņā ar šo tiesisko regulējumu jau ir saņemti.

Par devīto un desmito jautājumu

- 94 Ar devīto un desmito jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas 2015/1589 1. panta b) un c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja pieteicēju pamatlietā pieprasītās summas atbilstu valsts atbalstam, šis atbalsts būtu jākvalificē kā “jauns” vai kā “pastāvošs” šīs tiesību normas izpratnē. Iesniedzējtiesa it īpaši vēlas noskaidrot, vai šīs summas varētu tikt uzskatītas par “pastāvošu atbalstu” saskaņā ar Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunktu.
- 95 Kā norādīts šī sprieduma 62. un 63. punktā, pieteicēju pamatlietā pieprasītās summas ir daļa no tarifu priekšrocības, kas, viņuprāt, tām pienākas, kā tādas elektroenerģijas ražotājiem, kuru iegūst no atjaunojamajiem energoresursiem, saskaņā ar Latvijas tiesisko regulējumu, kas bija spēkā laikposmā no 2006. līdz 2008. gadam. Līdz ar to šīm summām ir tādas pašas iezīmes kā šai tarifu priekšrocībai.
- 96 Tādēļ jautājums par to, vai pamatlietā aplūkotās summas ir jākvalificē kā “jauns atbalsts” vai kā “pastāvošs atbalsts”, ir atkarīgs no vēl cita jautājuma, proti, kura no šīm divām kvalifikācijām ir jāattiecinā uz minēto tarifu priekšrocību, ar kuru šīs summas ir saistītas, ja tā pati priekšrocība būtu jākvalificē kā “valsts atbalsts”.
- 97 Attiecībā uz jautājumu par pamatlietas faktu juridisko kvalifikāciju, kas ietilpst iesniedzējtiesas ekskluzīvā kompetencē, ir jāatgādina, ka tikai Tiesas ziņā ir sniegt šai tiesai norādes par to Savienības tiesību normu interpretāciju, kuras valsts tiesai ir jāpiemēro.
- 98 Atbilstoši Regulas 2015/1589 1. panta c) punktam “jauns atbalsts” ir “jebkurš atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi”. Tālab, lai valsts atbalstu varētu uzskatīt par “jaunu atbalstu”, ir jāpierāda, ka tas nav “pastāvošs atbalsts” Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta izpratnē, kurā ir nošķirtas vairākas pastāvoša atbalsta kategorijas.
- 99 Pirmkārt, Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta i) apakšpunktā kā “pastāvošs atbalsts” ir minētas “atbalsta programmas un individuāls atbalsts, kas ieviests pirms un joprojām ir piemērojams pēc [LESD] stāšanās spēkā attiecīgajās dalībvalstīs”.
- 100 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tarifu priekšrocība hidroelektroenerģijas ražotājiem, kas ieviesta ar Enerģētikas likuma 40. panta pirmo daļu pirms Latvijas Republikas pievienošanās Savienībai, tika pagarināta ar Elektroenerģijas tirgus likuma 30. panta pirmo daļu.
- 101 Tomēr, kā izriet no Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta i) apakšpunkta formulējuma, šī tiesību norma ir piemērojama, “neskarot [...] [Pievienošanās akta] IV pielikuma papildinājumu”. No šī IV pielikuma 3. punkta 1. apakšpunkta otrās daļas izriet, ka visus pasākumus, ko turpina piemērot pēc pievienošanās dienas un kas veido valsts atbalstu, uzskata par jaunu atbalstu, ja vien

- tie nav īstenoti pirms 1994. gada 10. decembra, ja vien tie nav paredzēti iepriekš minētā IV pielikuma papildinājumā vai ir paziņoti Komisijai, un tai nav bijušas nopietnas šaubas par pasākumu saderību ar iekšējo tirgu.
- 102 Šajā gadījumā atbilstošais valsts tiesiskais regulējums Pievienošanās akta IV pielikuma papildinājumā nav minēts un no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka tas būtu īstenots pirms 1994. gada 10. decembra vai ka tas būtu paziņots Komisijai kā atbalsta shēma.
- 103 Šādos apstākļos ar Enerģētikas likumu ieviestā un ar Elektroenerģijas tirgus likumu pagarinātā tarifu priekšrocība, ja tā ir valsts atbalsts, nevar tikt kvalificēta par “pastāvošu atbalstu” Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta i) apakšpunkta izpratnē, tomēr to pārbaudīt ir iesniedzējtiesas ziņā.
- 104 Otrkārt, Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta ii) un iii) apakšpunktā “pastāvošs atbalsts” ir definēts kā “atļauts atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, ko atļāvusi Komisija vai Padome”, vai “ko [Komisija] uzskata par atļautu”. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamatlietā aplūkoto tarifu priekšrocību nav atļāvusi ne Padome, ne Komisija un ka nevar arī uzskatīt, ka Komisija to būtu atļāvusi, jo par to tai nav paziņots. Līdz ar to šī priekšrocība, ja tā būtu jākvalificē par valsts atbalstu, arī nevar tikt uzskatīta par “pastāvošu atbalstu” Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta ii) un iii) apakšpunkta izpratnē, tomēr to pārbaudīt ir iesniedzējtiesas ziņā.
- 105 Treškārt, “pastāvošs atbalsts” saskaņā ar Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunktu ir arī “atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu saskaņā ar šīs [Regulas 2015/1589] 17. pantu”.
- 106 Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā ir paredzēts, ka Komisijas pilnvarām atgūt nelikumīgu atbalstu ir desmit gadu noilguma termiņš. Saskaņā ar šī panta 2. punktu šis noilguma termiņš sākas dienā, kad nelikumīgais atbalsts ir piešķirts saņēmējam vai nu kā individuāls atbalsts, vai arī kā atbalsts saskaņā ar atbalsta shēmu, un visas darbības attiecībā uz nelikumīgu atbalstu, kuras veic Komisija vai dalībvalsts pēc Komisijas lūguma, pārtrauc šo noilguma termiņu. Turklāt no minētā panta 3. punkta izriet, ka jebkāds atbalsts, attiecībā uz kuru ir beidzies minētais noilguma termiņš, ir uzskatāms par pastāvošu atbalstu (spriedums, 2018. gada 26. aprīlis, *ANGED*, C-233/16, EU:C:2018:280, 79. punkts).
- 107 Lai novērtētu, vai pieteicēju pamatlietā pieprasītās summas var tikt kvalificētas kā “pastāvošs atbalsts” Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunkta izpratnē, iesniedzējtiesa ar desmito prejudiciālo jautājumu jautā Tiesai, vai Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētā noilguma termiņa sākums būtu jānosaka brīdī, kad tiek ieviestas tarifu priekšrocības, kuras pieteicējas pamatlietā lūdz saņemt, vai brīdī, kad tām tiek faktiski veikts šis maksājums.
- 108 Šajā ziņā no šīs regulas 17. panta 2. punkta izriet, ka, lai noteiktu datumu, kurā sākas desmit gadu noilguma termiņš, šajā tiesību normā ir atsauce uz atbalsta piešķiršanas datumu saņēmējam, nevis uz atbalsta shēmas pieņemšanas datumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 8. decembris, *France Télécom/Komisija*, C-81/10 P, EU:C:2011:811, 81. punkts).
- 109 Turklāt, lai aprēķinātu šo noilguma termiņu, attiecīgais atbalsts ir jāuzskata par piešķirtu saņēmējam tikai datumā, kurā tas ir faktiski piešķirts minētajam saņēmējam (spriedums, 2011. gada 8. decembris, *France Télécom/Komisija*, C-81/10 P, EU:C:2011:811, 82. punkts).

- 110 Regulas 2015/1589 17. panta mērķis ir noteikt termiņu, kurā Komisija var atgūt nelikumīgi piešķirtu atbalstu. Līdz ar to šī termiņa sākums nevar tikt noteikts pirms nelikumīgā atbalsta izmaksas datuma.
- 111 Šajā gadījumā, kā tas ir izklāstīts šī sprieduma 67. punktā, summas, ko pieprasa pieteicējas pamatlietā, atbilst tarifu priekšrocības daļai, ko tās uzskata par tādu, kas tām pienākas saskaņā ar Latvijas tiesisko regulējumu, kas bija spēkā laikā no 2006. līdz 2008. gadam, un kas tām netika izmaksāta vienlaikus ar atlikušo šīs priekšrocības daļu. Tīkmēr, kamēr šīs summas faktiski netika izmaksātas, no iepriekšējā punkta izriet, ka Regulas 2015/1589 17. pantā paredzētais noilguma termiņš attiecībā uz tām nav sācies. Protams, Administratīvā apgabaltiesa apmierināja pieteicēju pamatlietā pieteikumus attiecīgi 3406,63 EUR un 662,26 EUR apmērā. Tomēr, kā ģenerālvokāts ir atgādinājis secinājumā 87. punktā, šīs tiesas spriedumos ir paredzēta to izpildes apturēšana līdz brīdim, kad tiks paziņots par attiecīgo atbalstu un tiks pieņemts secīgs Komisijas lēmums, kas uz to attiecas. Līdz ar to šī atbalsta faktiska piešķiršana, proti, piešķirto summu izmaksa, vēl nav notikusi un Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzētais noilguma termiņš līdz ar to nav ne sācies, ne *a fortiori* beidzies.
- 112 Līdz ar to Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta iv) apakšpunktā paredzētie nosacījumi nav izpildīti, un tāpēc pamatlietā aplūkotās summas, ja tās būtu jākvalificē par atbalsta pasākumiem, nevar tikt uzskatītas par “pastāvošu atbalstu” šīs tiesību normas izpratnē.
- 113 Ceturtkārt, “pastāvošs atbalsts” Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta v) apakšpunkta izpratnē ir arī jebkurš atbalsts, kas tiek uzskatīts par tādu, “jo ir iespējams konstatēt, ka tā ieviešanas laikā tas nav bijis atbalsts, bet pēc tam iekšējā tirgus attīstības dēļ – dalībvalstij neieviešot izmaiņas – tas kļuvis par atbalstu”. Šajā tiesību normā ir precizēts, ka tad, “ja daži pasākumi kļūst par atbalstu tādēļ, ka Savienības tiesību akti nosaka kādas darbības liberalizāciju, tad pēc datuma, kas noteikts liberalizācijai, šādus pasākumus neuzskata par pastāvošu atbalstu”.
- 114 Jānorāda, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav minēts gadījums, saskaņā ar kuru tādai elektroenerģijai, kas tiek ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, labvēlīga sistēma būtu kļuvusi par atbalstu iekšējā tirgus attīstībai. Turklāt, kā izriet no šī sprieduma 54. punkta, “valsts atbalsta” kvalifikācijā nav nepieciešams, lai elektroenerģijas tirgus vispirms būtu pilnībā liberalizēts.
- 115 Tātad ir jāuzskata, ka pieteicēju pamatlietā pieprasītās summas – ja tās būtu jākvalificē par valsts atbalstu – arī nebūtu “pastāvošs atbalsts” Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta v) apakšpunkta izpratnē.
- 116 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz devīto un desmito prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas 2015/1589 1. panta b) un c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, tā kā valsts atbalsts neatbilst nevienai no pastāvoša atbalsta kategorijām, kas paredzētas šīs regulas 1. panta b) punktā, šis atbalsts, tostarp tā daļa, kuru tiek pieprasīts izmaksāt vēlāk, ir jākvalificē kā “jauns atbalsts” minētās regulas 1. panta c) punkta izpratnē.

Par vienpadsmito jautājumu

- 117 Ar vienpadsmito prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 108. panta 3. punkts, Regulas 2015/1589 2. panta 1. punkts un 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesa var apmierināt pieteikumu izmaksāt summu, kas atbilst jaunam, Komisijai nepaziņotam

atbalstam, ar nosacījumu, ka par šo atbalstu attiecīgās valsts iestādes iepriekš ir pienācīgi paziņojušas Komisijai un ja Komisija šajā ziņā dod savu piekrišanu vai ir uzskatāms, ka tā to ir devusi.

- 118 Šī jautājuma mērķis ir ļaut iesniedzējtiesai izvērtēt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu, kas pašlaik ir pārsūdzēti, saderību ar iepriekšējā punktā minētajām Savienības tiesību normām. Kā ir izklāstīts šī sprieduma 28. punktā, ar šiem spriedumiem šī pēdējā minētā tiesa daļēji apmierināja DOBELES HES un GM prasījumus un piesprieda regulatīvajai iestādei samaksāt šīm abām sabiedrībām attiecīgi 3406,63 EUR un 662,26 EUR ar nosacījumu, ka Komisija pieņem lēmumu ar kuru tiek atļauts šis atbalsts, vai ir uzskatāms, ka tā šādu lēmumu ir pieņēmusi.
- 119 No Tiesas judikatūras izriet, ka uzdevums, ko Savienības tiesības noteic valsts tiesām, īstenojot valsts atbalsta kontroles sistēmu, tostarp ietver pienākumu – ja šīs tiesas konstatē, ka attiecīgais pasākums bija jāpaziņo Komisijai, – pārbaudīt, vai attiecīgā dalībvalsts ir izpildījusi šo pienākumu, un, ja tas tā nav, atzīt šo pasākumu par nelikumīgu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 19. marts, *OTP Bank*, C-672/13, EU:C:2015:185, 68. punkts).
- 120 Valsts tiesām saskaņā ar savas valsts tiesībām ir jāizdara visi secinājumi par LESD 108. panta 3. punkta pārkāpumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 19. marts, *OTP Bank*, C-672/13, EU:C:2015:185, 69. punkts).
- 121 Ja valsts tiesai ir iesniegts pieteikums par nelikumīga atbalsta piešķiršanu, jo tas nav bijis paziņots Komisijai, valsts atbalsta kontroles uzdevums, kas ar Savienības tiesībām ir uzticēts šai tiesai, principā ir šo pieteikumu tādēļ noraidīt.
- 122 Tomēr valsts tiesas nolēmums, ar kuru atbildētājam ir piespriests izmaksāt attiecīgo atbalstu, bet ar nosacījumu, ka attiecīgās valsts iestādes to iepriekš paziņo Komisijai un šī iestāde piekrīt vai arī tiek uzskatīts, ka tā ir devusi savu piekrišanu, arī var novērst jauna atbalsta piešķiršanu, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, Regulas 2015/1589 2. panta 1. punktu un 3. pantu.
- 123 Līdz ar to LESD 108. panta 3. punkts, kā arī Regulas 2015/1589 2. panta 1. punkts un 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesa var apmierināt pieteikumu samaksāt summu, kas atbilst jaunam, Komisijai nepaziņotam atbalstam, ar nosacījumu, ka par šo atbalstu šai iestādei iepriekš ir pienācīgi paziņojušas attiecīgās valsts iestādes un Komisija šajā ziņā ir devusi savu piekrišanu vai ir uzskatāms, ka tā ir devusi piekrišanu.

Par divpadsmito jautājumu

- 124 Ar divpadsmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai novērtētu, vai summas ir “valsts atbalsts” šīs tiesību normas izpratnē, ir nozīme tam, ka tās tiek pieprasītas no valsts iestādes, kas nav tā iestāde, kurai šīs summas principā ir jāmaksā saskaņā ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu un kuras budžeta mērķis ir vienīgi nodrošināt atbilstošu tās darbību.
- 125 No LESD 107. panta 1. punkta izriet, ka valsts atbalsta esamība ir atkarīga nevis no iestādes, kas ir atbildīga par tā izmaksu saskaņā ar valsts tiesībām, bet gan no līdzekļu, no kuriem attiecīgais atbalsts tiek iekasēts, valstiskās izcelsmes. Šajā ziņā it īpaši nav nozīmes tam, vai personai, kas ir atbildīga par attiecīgās priekšrocības piešķiršanu, ir publisks vai privāts statuss vai ka tai saskaņā ar valsts tiesībām ir ar likumu noteikta autonomija (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 9. novembris, Komisija/*TV2/Danmark*, C-656/15 P, EU:C:2017:836, 44. un 45. punkts).

- 126 Tādējādi, kvalificējot priekšrocību par valsts atbalstu, nav nozīmes faktam, ka to daļu, kuru nav izmaksājusi iestāde, kurai principā ir pienākums to darīt saskaņā ar valsts tiesībām, pieprasa no citas valsts iestādes, vēršoties tiesā.
- 127 Līdz ar to uz divpadsmito jautājumu ir jāatbild, ka LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai novērtētu, vai summas ir uzskatāmas par “valsts atbalstu” šīs tiesību normas izpratnē, nav nozīmes tam, ka šīs summas tiek pieprasītas no valsts iestādes, kas nav tā iestāde, kurai šīs summas principā ir jāmaksā saskaņā ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu un kuras budžeta mērķis ir vienīgi nodrošināt atbilstošu tās darbību.

Par trīspadsmito jautājumu

- 128 Ar trīspadsmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvai 2002/20 varētu būt pretrunā tas, ka regulatīvā iestāde izmaksā “iespējamu atlīdzību” pieteicējam pamatlietā.
- 129 Jānorāda, kā to secinājumu 100. punktā darījis arī ģenerālvokāts, ka šī direktīva, kas attiecas uz elektronisko komunikāciju tirgu, nav piemērojama elektroenerģijas nozarei.
- 130 No tā izriet, ka trīspadsmitais jautājums acīmredzami nav lietderīgs pamatlietu atrisināšanai un tātad saskaņā ar šī sprieduma 47. punktā atgādināto judikatūru tas nav pieņemams.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 131 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā licencētam elektroenerģijas sadales uzņēmumam ir noteikts pienākums iepirkt elektroenerģiju, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, par cenu, kas ir augstāka par tirgus cenu, un kurā ir paredzēts, ka no tā izrietošās papildu izmaksas tiek finansētas ar obligātu maksājumu, ko veic galapatērētāji, vai kurā ir paredzēts, ka līdzekļus, kas tiek izmantoti, lai finansētu šīs papildu izmaksas, nepārtraukti kontrolē valsts, ir iekļaušanās, izmantojot “valsts līdzekļus” šīs tiesību normas izpratnē.
- 2) LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai priekšrocību kvalificētu kā “valsts atbalstu” šīs tiesību normas izpratnē, nav izvirzīts nosacījums, ka attiecīgajam tirgum iepriekš ir jābūt pilnībā liberalizētam.
- 3) LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja ar valsts tiesisko regulējumu ir ieviests “valsts atbalsts” šīs tiesību normas izpratnē, tādas summas samaksa, ko saskaņā ar šo tiesisko regulējumu pieprasa izmaksāt tiesas ceļā, arī ir uzskatāma par šādu atbalstu.
- 4) LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja valsts tiesiskais regulējums, ar kuru ir piešķirtas likumiskas tiesības uz lielāku maksājumu par elektrību, kas ražota no atjaunojamajiem energoresursiem, ir “valsts atbalsts” šīs tiesību normas izpratnē, pieteikumi tiesā ar mērķi pilnībā izmantot šīs tiesības ir jāuzskata par pieteikumiem izmaksāt daļu no šī nesaņemtā valsts atbalsta, nevis par pieteikumiem, lai panāktu, ka lietu izskatošā tiesa piespriež atsevišķu valsts atbalstu.
- 5) Komisijas Regula (ES) Nr. 1407/2013 (2013. gada 18. decembris) par [LESD] 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, it īpaši tās 5. panta 2. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs regulas 3. panta 2. punktā noteiktā *de minimis* robežlieluma ievērošana ir jāvērtē, ņemot vērā saskaņā ar atbilstošo valsts tiesisko regulējumu pieprasītā atbalsta summu kopā ar to maksājumu summu, kas atsauces laikposmā saskaņā ar šo tiesisko regulējumu jau ir saņemti.
- 6) Padomes Regulas (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD] 108. panta piemērošanai, 1. panta b) un c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, tā kā valsts atbalsts neatbilst nevienai no pastāvoša atbalsta kategorijām, kas paredzētas šīs regulas 1. panta b) punktā, šis atbalsts, tostarp tā daļa, kuru tiek pieprasīts izmaksāt vēlāk, ir jākvalificē kā “jauns atbalsts” minētās regulas 1. panta c) punkta izpratnē.
- 7) LESD 108. panta 3. punkts, kā arī Padomes Regulas (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD] 108. panta piemērošanai, 2. panta 1. punkts un 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesa var apmierināt pieteikumu samaksāt summu, kas atbilst jaunam, Eiropas Komisijai nepaziņotam atbalstam ar nosacījumu, ka par šo atbalstu šai iestādei iepriekš ir pienācīgi paziņojušas attiecīgās valsts iestādes un Komisija šajā ziņā ir devusi savu piekrišanu vai ir uzskatāms, ka tā ir devusi piekrišanu.

8) LESD 107. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai novērtētu, vai summas ir uzskatāmas par “valsts atbalstu” šīs tiesību normas izpratnē, nav nozīmes tam, ka šīs summas tiek pieprasītas no valsts iestādes, kas nav tā iestāde, kurai šīs summas principā ir jāmaksā saskaņā ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu un kuras budžeta mērķis ir vienīgi nodrošināt atbilstošu tās darbību.

Lenaerts	Bay Larsen	Prechal
Jūrimāe	Rossi	Arastey Sahún
Ilešič	Bonichot	Piçarra
Jarukaitis	Kumin	Jääskinen
Wahl	Gavalec	Spineanu-Matei

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2023. gada 12. janvārī.

Sekretārs
A. Calot Escobar

Priekšsēdētājs
K. Lenaerts